SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2197

av Martin Kinnunen m.fl. (SD)

En hållbar energipolitik

Innehållsförteckning

Förslag till riksdagsbeslut 2
Energipolitikens inriktning 4
De energipolitiska målen måste ligga fast 5
Konkurrenskraftiga elpriser i hela Sverige 6
Elprisområden 6
Incitament för ny elproduktion 7
Kärnkraft 7
Gasturbiner – snabb och pålitlig baskraft 8
Inventering av Sveriges reservkraft och identifiera investeringsbehov i nya gaskraftverk 8
LNG-terminal för stärkt gasförsörjning 9
Vatten- och pumpkraft 9
Kraftvärme 10
Vindkraft 11
Närboende och fastighetsvärden 12
Fastighetsskatt på vindkraft 12
Prioritering av effektkapacitet 12
Tillståndsprocesser för elnät 13

Energitorv och energiberedskap 14
Ökad utvinning på redan påverkade torvmarker 14
Energitorvens funktion i kraftvärmeproduktionen 15

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för förändringar av det regelverk som begränsar möjligheterna att använda svenska flaskhalsintäkter för åtgärder som stärker elsystemet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna målen om ett leveranssäkert, kostnadseffektivt och fossilfritt energisystem som den långsiktiga inriktningen för svensk energipolitik och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beskattningen av el bör utformas så att den stärker svensk konkurrenskraft och underlättar elektrifieringen och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den långsiktiga målsättningen för svensk energipolitik bör vara att avskaffa dagens elprisområdesindelning genom att bygga bort kapacitetsbegränsningar i elsystemet och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ersättningar till kommuner och lokalsamhällen som påverkas av energiproduktion bör bygga på likvärdiga principer oavsett kraftslag och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den energipolitiska kursändring som åter möjliggör investeringar i ny kärnkraft måste fullföljas och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa förutsättningar för gasturbiner som en övergångslösning för att stärka effektbalansen och leveranssäkerheten i elsystemet i väntan på att ny planerbar fossilfri elproduktion tas i drift och tillkännager detta för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska ge Svenska kraftnät i uppdrag att redovisa kraftreservens långsiktiga kapacitet, geografiska fördelning och åldersstruktur och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska ge Svenska kraftnät i uppdrag att föreslå de åtgärder och investeringar som krävs för att stärka reservkraften, effektbalansen och elberedskapen och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en LNG-terminal i anslutning till det västsvenska gasnätet och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kartlägga förutsättningarna för ökad magasineringskapacitet, effekthöjningar i befintlig vattenkraft och etablering av nya pumpkraftsanläggningar och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med förslag till regeländringar som underlättar investeringar i ökad magasineringskapacitet, effekthöjningar i befintlig vattenkraft och nya pumpkraftsanläggningar och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över regelverket för att underlätta investeringar i effekthöjningar inom vattenkraften och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utforma regelverket så att fjärrvärmeföretag ges bättre förutsättningar att använda stora värmepumpar och elpannor, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att värna både energisystemets robusthet och nationella säkerhetsintressen vid investeringar i samhällsviktig infrastruktur och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör säkerställa att fastighetsägare som drabbas av betydande värdeminskningar till följd av vindkraftsetableringar ges möjlighet till skälig kompensation, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa teknikneutralitet och konkurrensneutralitet i skatte- och stödsystem som berör elproduktion och tillkännager detta för regeringen.

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen, inom ramen för arbetet med en nationell strategi för datacenter, bör analysera hur samhällsnytta, försörjningsberedskap och svensk konkurrenskraft kan beaktas vid prioritering av begränsad effektkapacitet och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ytterligare förenkla tillståndsprocesserna för elnätsutbyggnad och säkerställa att samhällsviktiga elnätsprojekt kan prioriteras och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka förutsättningarna för energitorvens roll i svensk energiberedskap och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för ökad utvinning av energitorv på redan påverkade och dikade torvmarker och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur energitorv som används för processtekniska ändamål vid samförbränning ska behandlas i regelverket och tillkännager detta för regeringen.

Energipolitikens inriktning

Sveriges energipolitik har under lång tid präglats av kortsiktighet och ideologiskt motiverade vägval som försvagat elsystemets robusthet. Samtidigt som stora mängder väderberoende elproduktion byggdes ut avvecklades sex av landets tolv kärnreaktorer. Därmed förlorade Sverige en betydande del av sin planerbara elproduktion, vilket bidrog till ett elsystem med sämre marginaler, större priskänslighet och ökade regionala obalanser. Konsekvenserna har blivit tydliga för såväl hushåll som företag genom kraftigt varierande elpriser och försämrad konkurrenskraft.

Genom Tidöavtalet och den energipolitiska omläggning som genomförts sedan 2022 har Sverige påbörjat ett nödvändigt kursbyte. Fokus har flyttats från politisk styrning av enskilda kraftslag till målet om ett leveranssäkert, kostnadseffektivt och fossilfritt energisystem där planerbar produktion åter ges en central roll. Kärnkraftens betydelse har återupprättats, det energipolitiska målet har reformerats och omfattande åtgärder har vidtagits för att möjliggöra investeringar i ny kärnkraft, stärka elsystemets stabilitet och förbättra förutsättningarna för elektrifiering och tillväxt.

För att investeringar i ny elproduktion, elnät och industri ska komma till stånd krävs långsiktiga spelregler. Ett kärnkraftsprojekt eller en större nätinvestering planeras inte för nästa mandatperiod utan för flera decennier framåt. Energipolitiken måste därför präglas av stabilitet och förutsägbarhet snarare än återkommande politiska kursändringar. Rysslands invasion av Ukraina och den europeiska energikris som följde visade hur sårbara moderna samhällen blir när energiförsörjningen inte kan tas för given. Ett land som inte kan garantera tillräcklig tillgång till el till rimliga priser riskerar att förlora både industriella investeringar och strategisk handlingsfrihet. Sverige måste därför föra en energipolitik som utgår från nationella behov, försörjningstrygghet och samhällsekonomisk effektivitet. Samtidigt är en väl fungerande elhandel med våra grannländer en viktig del av ett robust energisystem.

Under lång tid har energipolitiken präglats av en övertro på väderberoende kraftslag och en undervärdering av planerbar produktion. Resultatet blev ett elsystem med sämre marginaler och större priskänslighet. Flaskhalsintäkter som genereras i Sverige ska stanna i Sverige och användas för att stärka elnäten, öka överföringskapaciteten och förbättra det svenska elsystemets robusthet. Intäkterna ska även kunna användas för effekthöjningar och ny kraftproduktion när detta minskar behovet av kostsam nätutbyggnad. Att dagens regelverk hindrar en sådan användning av svenska flaskhalsintäkter är varken effektivt eller ändamålsenligt och bör därför ses över.

Vår energipolitik bygger på principen att energisystemet ska leverera tillräckligt med el där den behövs, när den behövs och till konkurrenskraftiga priser. Planerbara kraftslag såsom kärnkraft, vattenkraft och kraftvärme ska utgöra grunden i elsystemet, samtidigt som elnäten byggs ut och regelverken moderniseras. Energipolitiken ska präglas av teknikneutralitet, respekt för kommunalt självbestämmande och ett tydligt fokus på Sveriges långsiktiga intressen.

Mot denna bakgrund redovisar Sverigedemokraterna i denna motion förslag för att befästa och vidareutveckla den energipolitiska omläggning som inletts under Tidöregeringen, stärka den svenska energiförsörjningen och säkerställa att Sverige även i framtiden kan erbjuda stabil, prisvärd och tillförlitlig el för hushåll, företag och industri.

De energipolitiska målen måste ligga fast

Energiproduktion, elnät och industriella investeringar är verksamheter med mycket lång planerings- och avskrivningstid, där beslut som fattas i dag påverkar konkurrenskraft,

försörjningstrygghet och elpriser under flera decennier framåt. Under innevarande mandatperiod har vi och regeringen tagit flera steg för att stärka denna långsiktiga inriktning. Genom Energipolitikens långsiktiga inriktning (Prop. 2023/24:105) har ett nytt planeringsmål och ett leveranssäkerhetsmål för elsystemet beslutats, samtidigt som fokus har flyttats från en ensidig betoning av energislag till systemets förmåga att leverera fossilfri el när och där den behövs. Vi har även skapat bättre förutsättningar för ny kärnkraft genom statliga finansieringsmodeller och reformer av regelverket. Dessa åtgärder syftar till att skapa de långsiktiga och förutsägbara villkor som är nödvändiga för omfattande investeringar i såväl elproduktion som elnät.

För att energibolag och investerare ska våga genomföra de omfattande investeringar som krävs behövs långsiktiga och förutsägbara spelregler. Särskilt viktigt är att den planerbara elproduktionen åter getts en central roll, eftersom ett robust elsystem måste kunna leverera el när den efterfrågas som mest, oavsett väderförhållanden eller årstid. Om grundläggande energipolitiska mål ändras vid varje regeringsskifte riskerar investeringsviljan att minska, omställningen att försenas och kostnaderna för hushåll och företag att öka. Därför bör målen om ett leveranssäkert, kostnadseffektivt och fossilfritt energisystem utgöra en långsiktig nationell inriktning stå fast.

Konkurrenskraftiga elpriser i hela Sverige

Sverige är ett av världens mest elektrifierade länder och står inför en omfattande elektrifiering av industri, transporter och samhällsviktig verksamhet. Energipolitiken bör därför inte enbart fokusera på produktion och nätkapacitet utan också på de samlade kostnader som möter elanvändarna.

Vi anser att beskattningen av el bör utformas så att den stärker svensk konkurrenskraft och underlättar elektrifieringen. Höga skatter på el riskerar att motverka investeringar, försvaga företagens konkurrenskraft och minska drivkrafterna för omställning från fossila alternativ till eldrivna lösningar.

Elprisområden

Dagens elprisområden har under lång tid bidragit till betydande prisskillnader mellan olika delar av landet, vilket påverkar såväl hushållens ekonomi som företagens konkurrenskraft och investeringsförutsättningar. Sverigedemokraterna och den föregående regeringen har också lyft behovet av att minska antalet elområden och motverka de stora prisskillnader som finns inom landet. Elprisområdena infördes för att hantera kapacitetsbrister i elsystemet, men bör inte betraktas som en permanent ordning.

Den långsiktiga målsättningen bör i stället vara att bygga bort de flaskhalsar som ligger till grund för dagens indelning genom stärkt överföringskapacitet och ökad tillgång till planerbar elproduktion. När dessa förutsättningar finns på plats bör Sverige åter bli ett sammanhållet elprisområde. En sådan utveckling skulle stärka konkurrenskraften, förbättra investeringsklimatet och bidra till mer likvärdiga villkor för företag och hushåll i hela landet.

Incitament för ny elproduktion

Sverige står enligt flera bedömningar inför en kraftigt ökad efterfrågan på el till följd av elektrifieringen av industri, transporter och samhälle. Som tidigare nämnts har vi och regeringen lagt om energipolitiken med fokus på ett leveranssäkert, kostnadseffektivt och fossilfritt elsystem samt stärkt förutsättningarna för ny elproduktion i hela landet. Regeringen har även tagit steg för att öka den lokala acceptansen för ny vindkraft genom att föreslå ekonomiska incitament till kommuner som möjliggör utbyggnad. Samtidigt kvarstår behovet av en mer teknikneutral modell.

All elproduktion medför påverkan på miljö, närboende och lokalsamhällen. Därför bör en större del av de värden som skapas genom elproduktion komma de områden till del där anläggningarna etableras. Redan i dag finns vissa sådana mekanismer, såsom vattenkraftens bygdemedel och de arbetstillfällen som kärnkraftsetableringar genererar.

Dock har andra kraftslag, särskilt vindkraften, historiskt sett undkommit att ta fullt ansvar för sina negativa effekter gentemot både andra kraftslag och de som drabbas av dess etablering. För att säkerställa rättvisa och teknikneutralitet bör samma grundprincip gälla oavsett kraftslag. Incitamentssystem ska inte utformas för att gynna eller missgynna enskilda energislag, utan för att stärka lokal acceptans och underlätta investeringar i ny elproduktion där den behövs som mest. Ersättningar till kommuner och lokalsamhällen bör därför bygga på likvärdiga principer oavsett om kraftslag.

Kärnkraft

Kärnkraften bidrar, oberoende av väderförhållanden, med stora mängder planerbar och fossilfri el. Den tillför även viktig svängmassa och andra systemtjänster som stärker elsystemets stabilitet, försörjningstrygghet och motståndskraft. För svenska små och medelstora företag är tillgången till prisvärd och stabil el en grundläggande förutsättning för tillväxt, jobbskapande och internationell konkurrenskraft. Den energipolitiska kursändring som åter möjliggör investeringar i ny kärnkraft måste därför

fullföljas och ligga fast över tid, för att ge företag, industri och hushåll de långsiktiga spelregler som krävs för tillväxt, investeringar och ett robust elsystem. Kärnvärme är en teknik där mindre kärnreaktorer används för att producera fjärrvärme i stället för el. För Sverige, som har ett av världens mest utbyggda fjärrvärmesystem, skulle tekniken på sikt kunna bidra till ökad försörjningstrygghet, mer stabila energikostnader och minskad sårbarhet för framtida prisökningar på biobränslen och andra insatsvaror.

Gasturbiner – snabb och pålitlig baskraft

Även med förbättrade förutsättningar för ny kärnkraft kommer det att ta tid innan nya reaktorer kan tas i drift. Under denna övergångsperiod behöver elsystemet kunna möta ett växande effektbehov samtidigt som leveranssäkerheten upprätthålls.

Vi ser därför gasturbiner som en realistisk övergångslösning. Även regeringen har i propositionen Energipolitikens långsiktiga inriktning (prop. 2023/24:105) bedömt att gasturbiner kommer att fylla en viktig funktion i elsystemet till dess att tillräcklig fossilfri elproduktion från kärnkraft finns på plats.

Gasturbiner är beprövad teknik med korta ledtider, hög flexibilitet och god förmåga att snabbt tillföra effekt när behovet är som störst. De kan därmed bidra till att stärka effektbalansen, minska sårbarheten i elsystemet och säkerställa en trygg elförsörjning under den period då ny kärnkraft byggs ut. Det finns flera fördelar med gasturbiner. De är till exempel snabbstartade och flexibla och kan växla mellan gas och flytande bränslen om de rent tekniskt förbereds för det. En annan fördel är att det på gasturbinmarknaden idag finns ett brett utbud av maskiner, från dryga 500 kW till upp till nästan 600 MW och att det dessutom är möjligt att kombinera olika gasturbiner.

Inventering av Sveriges reservkraft och identifiera investeringsbehov i nya gaskraftverk

Gaskraft spelar redan i dag en viktig roll för elsystemets beredskap och förmåga att hantera störningar. För att upprätthålla en trygg och robust elförsörjning krävs dock att kraftreservens kapacitet och långsiktiga förmåga kontinuerligt säkerställs. En betydande del av den befintliga reservkraften har varit i drift under lång tid, vilket aktualiserar behovet av såväl modernisering som framtida reinvesteringar.

Mot denna bakgrund anser vi att regeringen bör ge Svenska kraftnät i uppdrag att redovisa kraftreservens långsiktiga kapacitet och åldersstruktur samt föreslå de åtgärder och investeringar som krävs för att stärka reservkraften, effektbalansen och

elberedskapen i hela landet. Ett sådant underlag skulle skapa bättre förutsättningar för långsiktiga beslut som stärker försörjningstryggheten och det svenska elsystemets robusthet.

LNG-terminal för stärkt gasförsörjning

Det västsvenska gasnätet är i dag beroende av en enda tillförselväg via Danmark. Samtidigt har energikrisen i Europa och det försämrade säkerhetspolitiska läget visat hur sårbara energisystemen kan vara vid störningar och avbrott. För viktiga delar av svensk industri är tillgången på gas avgörande för att produktionen ska kunna upprätthållas.

Sverige behöver därför stärka försörjningstryggheten i det västsvenska gasnätet. Ett sätt att göra detta är att skapa en alternativ inmatningspunkt genom en LNG-terminal ansluten till gasnätet. Därmed minskar beroendet av en enskild försörjningsväg samtidigt som beredskapen vid störningar förbättras.

Även Energimyndigheten har pekat på behovet av åtgärder för att stärka gasförsörjningen och föreslagit etableringen av en flytande LNG-terminal. Myndigheten konstaterar att ett längre avbrott i det västsvenska gasnätet skulle kunna få betydande konsekvenser för samhällsviktig verksamhet och Sveriges säkerhet.

Sverige får redan i dag tillgång till norsk gas via det danska systemet men saknar en direkt koppling till Norge. Det finns därför skäl att följa och analysera möjligheterna till en framtida sammankoppling mellan det västsvenska och det norska gasnätet som ett komplement till andra åtgärder för att stärka försörjningstryggheten.

Vatten- och pumpkraft

Vattenkraften är avgörande för att upprätthålla effektbalans, reglerförmåga och leveranssäkerhet. Samtidigt har kraven på vattenkraften ökat i takt med att andelen väderberoende elproduktion växt. Flera bedömare har pekat på att möjligheterna att ytterligare öka regleringen inom befintliga system är begränsade, vilket aktualiserar behovet av att stärka elsystemets lagrings- och flexibilitetsförmåga.

Pumpkraft kan i detta sammanhang utgöra ett värdefullt komplement. Genom att lagra överskottsel när produktionen är hög och efterfrågan låg kan pumpkraft bidra till att jämna ut variationer i elsystemet, stärka effektbalansen och öka nyttan av redan gjorda investeringar i elproduktion. I takt med att prisskillnaderna mellan olika timmar

och säsonger ökar förbättras även de marknadsmässiga förutsättningarna för sådana investeringar.

De pågående omprövningarna av vattenkraftens miljövillkor har i vissa fall skapat osäkerhet kring anläggningars framtid och möjligheterna att genomföra långsiktiga investeringar. För att stimulera investeringar i effekthöjningar i befintlig vattenkraft och pumpkraft krävs därför ett regelverk som värnar både miljöhänsyn och vattenkraftens betydelse för elsystemets stabilitet, reglerförmåga och försörjningstrygghet. Vi och regeringen har under mandatperioden vidtagit flera åtgärder för att förbättra villkoren för vattenkraften och effektivisera omprövningsprocesserna, bland annat genom förändringar i regelverket för moderna miljövillkor och ett tydligare fokus på vattenkraftens betydelse för elsystemet. Dessa reformer är välkomna men behöver följas av ytterligare åtgärder för att skapa långsiktigt förutsägbara villkor för investeringar. Regeringen bör därför kartlägga förutsättningarna för ökad magasineringskapacitet, effekthöjningar i befintlig vattenkraft och nya pumpkraftsanläggningar. Vidare bör regeringen återkomma med förslag på nödvändiga regeländringar. En stärkt lagrings- och reglerförmåga i vattenkraften skulle öka elsystemets robusthet, förbättra försörjningstryggheten och bidra till ett mer kostnadseffektivt utnyttjande av den elproduktion som redan finns i Sverige.

Kraftvärme

Kraftvärmen utgör tillsammans med kärnkraften och vattenkraften en viktig del av den planerbara elproduktionen i Sverige. Kraftvärmen bidrar samtidigt med flera systemnyttor som stärker elsystemets effektivitet och robusthet. Genom fjärrvärmen minskar behovet av el för uppvärmning, vilket avlastar både elnäten och effektbalansen, särskilt under årets kallaste dagar då efterfrågan på el är som störst.

Kraftvärmeanläggningar kan reglera sin produktion, leverera lokal effekt där behoven är som störst och använda flera olika bränslen. Detta stärker såväl försörjningstryggheten som energiberedskapen. I ett elsystem med en växande andel väderberoende kraftproduktion blir kraftvärmens planerbarhet och förmåga att bidra med effekt när den behövs allt viktigare.

Vi och regeringen har under föregående mandatperiod tydliggjort kraftvärmens betydelse genom att ge Energimyndigheten i uppdrag att ta fram och genomföra åtgärder för att stärka fjärr- och kraftvärmens konkurrenskraft, leveranssäkerhet och roll i energisystemet. En viktig del i denna omläggning har varit att lämna den tidigare

politik som försvagade kraftvärmens förutsättningar. Därför avskaffades avfallsförbränningsskatten från och med 2023, vilket har bidragit till att förbättra de ekonomiska villkoren för kraftvärmeproduktionen och stärka energisystemets robusthet. Regeringen har även lyft fram kraftvärmens betydelse i den långsiktiga energipolitiken och för elektrifieringen av samhället. Ett viktigt steg är också införandet av Kraftlyftet, där investeringar i bland annat biokraftvärme och uppgraderingar av befintliga anläggningar ska kunna stärka elsystemets leveranssäkerhet. Sådana satsningar kan öka den planerbara elproduktionen, förbättra effektbalansen och bidra till ett mer robust svenskt energisystem.

Framåt bör regeringen utforma regelverket så att fjärrvärmeföretag ges bättre förutsättningar att använda stora värmepumpar och elpannor. En ökad förmåga att ta till vara perioder med låga eller negativa elpriser kan stärka elsystemets flexibilitet, bidra till en effektiv elektrifiering och minska beroendet av andra insatsbränslen. Detta kan samtidigt stärka fjärrvärmesektorns konkurrenskraft och bidra till en mer kostnadseffektiv energiförsörjning.

Vindkraft

Vindkraften har under de senaste två decennierna byggts ut kraftigt i Sverige, under stora delar av perioden med stöd från både skattebetalare och elkonsumenter. Som ett argument för utbyggnaden har ofta framförts att vindkraften bidrar till minskade koldioxidutsläpp, trots att det svenska elsystemet sedan lång tid tillbaka i huvudsak varit fossilfritt. Utbyggnaden har samtidigt medfört betydande lokala konsekvenser genom påverkan på natur- och kulturmiljöer, landskapsbild samt andra markanvändningsintressen. För närboende kan etableringar innebära buller, skuggor och negativa effekter på fastighetsvärden.

Det kommunala självbestämmandet är därför viktigt att värna. Det är de lokala politikerna, och i förlängningen kommuninvånarna, som är bäst lämpade att bedöma om en vindkraftsetablering är förenlig med lokala förutsättningar och intressen.

Kraftbalansrapporter visar samtidigt att länder i Sveriges närområde bygger energisystem med en växande andel väderberoende kraftproduktion. En utmaning med sådana kraftslag är att produktionsvariationerna ofta sammanfaller över stora geografiska områden. När vindkraftsproduktionen är låg i Sverige är den ofta låg även i närliggande länder, vilket begränsar möjligheterna att kompensera bortfallet genom import.

Den relativt fria etableringen i kombination med olika ekonomiska incitament har också bidragit till en pressad lönsamhet i delar av vindkraftssektorn. Flera vindkraftsbolag har under senare år haft svag ekonomi, samtidigt som utländskt ägande av svensk elproduktion har ökat. Det understryker behovet av att värna både energisystemets robusthet och nationella säkerhetsintressen vid investeringar i samhällsviktig infrastruktur.

Närboende och fastighetsvärden

Många närboende upplever påverkan från vindkraft i form av buller, skuggor, hinderbelysning och förändrade landskapsvärden. Ersättningen till närboende som införts under senare år stärker den lokala förankringen, men löser inte nödvändigtvis de problem som uppstår när enskilda fastighetsägare drabbas av betydande värdeminskningar. Ingen ska behöva bära en oproportionerligt stor ekonomisk kostnad för samhällsintressen som kommer andra till del. Regeringen bör därför säkerställa att fastighetsägare som drabbas av betydande värdeminskningar till följd av vindkraftsetableringar ges möjlighet till skälig kompensation.

Fastighetsskatt på vindkraft

Den lägre fastighetsskatt som tidigare gällde för vindkraftverk har avskaffats genom beslut om att fastighetsskatten för vindkraftverk ska höjas från 0,2 till 0,5 procent av taxeringsvärdet, vilket motsvarar nivån för övriga elproduktionsenheter. Därmed har en tidigare konkurrenssnedvridning mellan olika kraftslag undanröjts.

Det är viktigt att skattesystemet även framöver förblir teknikneutralt och att inga nya skatteförmåner eller stöd införs som snedvrider konkurrensen mellan olika fossilfria kraftslag. Regeringen bör därför löpande följa upp att skatte- och stödsystemen präglas av likabehandling och konkurrensneutralitet.

Prioritering av effektkapacitet

Sveriges elbehov väntas öka under de kommande åren till följd av elektrifiering, industriinvesteringar och nya företagsetableringar. Samtidigt råder det redan i dag effektbrist i delar av landet, vilket innebär att alla verksamheter som vill ansluta sig till elnätet inte kan få den kapacitet de efterfrågar. Dagens ordning bygger i huvudsak på teknikneutrala och förutsägbara anslutningsprinciper. När kapaciteten inte räcker till sker tilldelningen i stor utsträckning utifrån turordning snarare än utifrån vilken

verksamhet som skapar störst nytta för samhället. Frågan har blivit alltmer aktuell i takt med att efterfrågan på elanslutningar ökar.

I flera delar av landet utgör tillgången till effekt redan ett hinder för industriella investeringar och företagsetableringar. Samtidigt ökar efterfrågan från mycket elintensiva verksamheter, däribland datacenter. Datacenter kan bidra med investeringar och arbetstillfällen men har generellt ett betydligt högre effektbehov i förhållande till antalet arbetstillfällen än många industriella verksamheter.

Regeringen har aviserat arbete med en nationell strategi för datacenter och AI-infrastruktur. Detta är välkommet. I takt med att efterfrågan på elanslutningar ökar behöver dock frågan om prioritering av begränsad effektkapacitet analyseras bredare än enbart ur ett datacenterperspektiv.

När tillgänglig effekt är begränsad är det rimligt att analysera om dagens regelverk i tillräcklig utsträckning säkerställer att kapaciteten används där den gör störst nytta för Sverige. I Finland pågår ett arbete där möjligheterna att beakta verksamheters egenskaper och flexibilitet vid nätanslutningar analyseras.

Regeringens pågående arbete med en nationell strategi för datacenter och AI-infrastruktur bör även omfatta principer för hur begränsad effektkapacitet ska prioriteras. När el inte räcker till alla samtidigt måste samhällsekonomisk nytta, försörjningsberedskap och svensk konkurrenskraft kunna vägas in vid större anslutningar. Sverige behöver en datacenterstrategi som sätter stopp för villkorslös nätanslutning av stora datahallar. Etableringar bör framöver villkoras med tydliga motprestationer, där bolagen måste bidra till det lokala elnätets stabilitet genom exempelvis ny elproduktion och återvinning av spillvärme.

Tillståndsprocesser för elnät

Trots att behovet av nätutbyggnad är väl känt präglas tillståndsprocesserna fortfarande av långa handläggningstider och en hög grad av komplexitet. För större nätprojekt kan det fortfarande ta många år från planering till färdig anläggning. Under föregående mandatperiod har vi och regeringen genomfört reformer för att skapa en tydligare och mer effektiv tillståndsprövning för elnät samt gett berörda myndigheter i uppdrag att utveckla arbetssätt som ska korta ledtiderna genom ökad samordning, parallella processer och tidigare dialog mellan myndigheter och nätägare. Dessa åtgärder är välkomna men otillräckliga för att möta det växande elbehovet. Arbetet med att korta

ledtiderna måste därför fortsätta. Regeringen bör pröva ytterligare förenklingar av tillståndsprocesserna och säkerställa att samhällsviktiga elnätsprojekt kan prioriteras.

Samtidigt är det viktigt att konstatera att behovet av omfattande nätutbyggnad delvis är en följd av tidigare energipolitiska beslut som minskat den planerbara elproduktionen i delar av landet. En ökad produktion av planerbar el nära större förbrukningsområden, exempelvis genom ny kärnkraft, kan stärka effektbalansen och i vissa fall minska behovet av kostsamma förstärkningar av elnäten. Ett robust elsystem kräver därför både utbyggda elnät och mer planerbar elproduktion på strategiskt viktiga platser.

Energitorv och energiberedskap

Det försämrade säkerhetspolitiska läget i Europa och erfarenheterna från energikrisen har tydliggjort vikten av en robust och motståndskraftig energiförsörjning. Sverige behöver ett energisystem som inte bara fungerar under normala förhållanden utan som också kan upprätthålla försörjningen vid störningar i handel, transporter och internationella energimarknader.

Energitorv är en inhemsk och lagringsbar energiråvara som kan användas i delar av den svenska värme- och kraftvärmeproduktionen. Till skillnad från många andra energiråvaror kan torven lagerhållas under lång tid och finnas tillgänglig även vid längre störningar i försörjningskedjorna. Utan fungerande produktion riskerar både kompetens och kapacitet att gå förlorade.

Vi anser att energitorven bör betraktas som en strategisk beredskapsresurs. Syftet är inte att göra torven till en bärande del av den svenska energiförsörjningen, utan att säkerställa att det även i framtiden finns en fungerande inhemsk förmåga att utvinna och använda energitorv när energisystemet utsätts för påfrestningar. Regeringen bör därför stärka förutsättningarna för energitorvens roll i svensk energiberedskap.

Ökad utvinning på redan påverkade torvmarker

Sverige har omfattande torvtillgångar samtidigt som torvutvinning endast bedrivs på en mycket begränsad del av landets torvmarker. Om torvutvinning ska utvecklas bör fokus ligga på marker som redan har påverkats genom dikning, jordbruk, skogsbruk eller annan tidigare markanvändning.

I den energipolitiska debatten behandlas torvmarker ofta som en enhetlig kategori trots att förutsättningarna skiljer sig avsevärt mellan opåverkade torvmarker och marker

som sedan lång tid tillbaka har förändrats genom mänsklig verksamhet. När torvutvinning prövas är det därför rimligt att särskilt beakta möjligheterna på redan påverkade marker där de ursprungliga naturförhållandena sedan länge har förändrats.

Sverigedemokraterna anser att potentialen för ökad utvinning av energitorv på redan påverkade och dikade torvmarker bör analyseras närmare. En sådan utredning bör omfatta såväl energiförsörjning och försörjningsberedskap som klimat-, miljö- och markanvändningsaspekter. Regeringen bör därför utreda förutsättningarna för ökad utvinning av energitorv på redan påverkade torvmarker.

Energitorvens funktion i kraftvärmeproduktionen

Vid samförbränning med biobränslen kan energitorv bidra till att minska problem med korrosion, sintring och beläggningsbildning i pannor och anläggningar för värme- och kraftproduktion. I sådana fall används torven inte enbart som energiråvara utan också för att förbättra och stabilisera förbränningsprocessen.

När energitorv används i begränsade mängder för detta ändamål fyller den i praktiken en funktion som i flera avseenden liknar andra tillsatser som används i energianläggningar. Dagens regelverk gör emellertid ingen tydlig åtskillnad mellan torv som används för sitt energiinnehåll och torv som används för sina processtekniska egenskaper. Sverigedemokraterna anser att regelverket i högre grad bör ta hänsyn till torvens faktiska funktion i förbränningsprocessen. Regeringen bör därför utreda om regelverket bättre kan beakta energitorvens processtekniska funktion vid samförbränning med biobränslen.

Energitorvens roll i energisystemet är en del av ett större sammanhang. Sverigedemokraterna har därför i en särskild motion lagt fram ytterligare förslag för att stärka förutsättningarna för svensk torvproduktion.

Martin Kinnunen (SD)

Richard Jomshof (SD) *Johnny Svedin (SD)*

Yasmine Eriksson (SD)